

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ**

*Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի խորհրդի
22.08.2023 թ. թիվ 134 Ա որոշմամբ*

**ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(2022 թվականի 3-րդ եռամսյակ - 2023 թվականի 2-րդ եռամսյակ)**

2022 թվականի 3-րդ եռամսյակից մինչև 2023 թվականի 2-րդ եռամսյակն ընկած ժամանակահատվածում ՀՀ-ում գնաճային միջավայրն էականորեն մեղմվել է: Այսպես՝ 2022 թ. երկրորդ կիսամյակում, չնայած ընդհանուր գնաճի որոշակի նվազող վարքագծին, այն դեռևս պահպանվել է բարձր մակարդակում, ինչին հիմնականում նպաստել են ռուս-ուկրաինական հակամարտության հետևանքով դեպի Հայաստան միջազգային այցելուների և ֆինանսական միջոցների մեծածավալ ներհոսքի պայմաններում ձևավորված համախառն բարձր պահանջարկը և գնաճային սպասումները: 2022 թ. վերջից առաջադարձ երկրների ԿԲ-ների իրականացրած զսպողական դրամավարկային քաղաքականության պայմաններում 2023 թ. առաջին կիսամյակում միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում արձանագրվել է պարենի և էներգակիրների գների էական նվազում, ինչը մի շարք ներմուծվող ապրանքների միջոցով փոխանցվել է ՀՀ ներքին գներին: Միաժամանակ, ֆինանսական մեծ ներհոսքի ազդեցությամբ, հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ արժույթային շուկայում դիտվել է դրամի շարունակական արժևորում: Նշված գործոնների և ԿԲ-ի կողմից իրականացված զսպողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ դիտարկվող ժամանակահատվածում թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճը ցուցաբերել է արագ տեմպերով նվազող վարքագիծ: Այնուամենայնիվ, ՀՀ-ում պահպանվող բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների պայմաններում ծառայությունների և որոշ ապրանքների գնաճը ճշգրտվում է համեմատաբար դանդաղ տեմպերով:

Ելնելով ստեղծված իրավիճակից՝ ԿԲ-ն հաշվետու ժամանակահատվածի առաջին կեսում շարունակել է վարել դրամավարկային պայմանները խստացնելու քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության փոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 1.5 փոկոսային կետով: 2023 թ. առաջին կիսամյակում՝ մինչև հունիս, հաշվի առնելով մի կողմից՝ զգալիորեն դանդաղող 12-ամսյա գնաճը, իսկ մյուս կողմից՝ դեռևս պահպանվող բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների գործոնները, ԿԲ-ն քաղաքականության փոկոսադրույքը թողել է անփոփոխ: Հունիսին, գնաճի նվազման տեմպերի արագացման և գնաճային սպասումների հնարավոր ապախարսխման ռիսկերի որոշակի չեզոքացման պարագայում, ԿԲ-ն թուլացրել է դրամավարկային պայմանները՝ իջեցնելով քաղաքականության փոկոսադրույքը 0.25 փոկոսային կետով:

Արդյունքում՝ 12-ամսյա գնաճը հաշվետու ժամանակահատվածում զգալիորեն նվազել և 2023 թ. հունիսի վերջին կազմել է -0.5%:

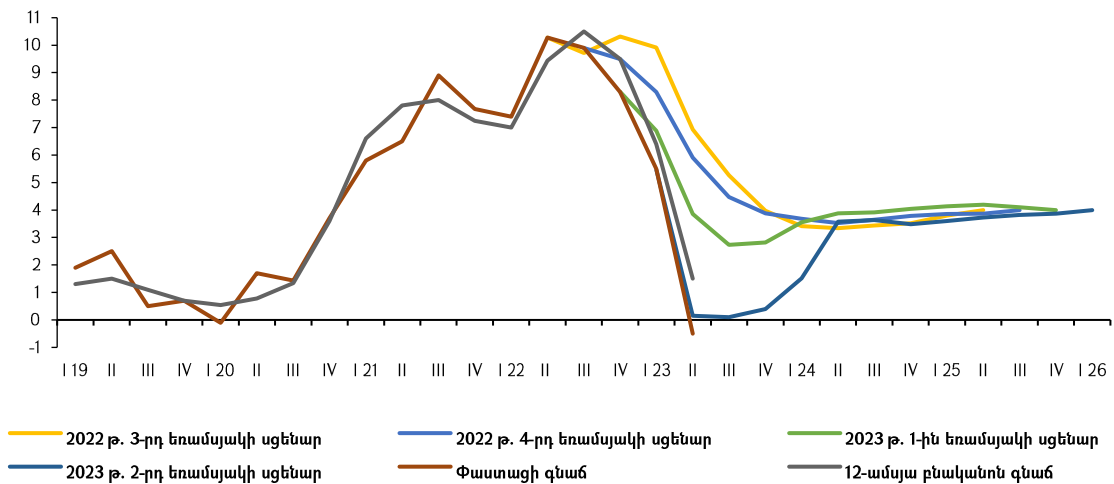
1. ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2022 թ. 3-րդ եռամսյակի ծրագրում ներկայացված սցենարի հիմնական դատողությունների համաձայն՝ առաջիկայում բարձր գնաճային միջավայրը և գնաճային սպասումները կպահպանվեն՝ պայմանավորված արտաքին շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններով և միջազգային այցելուների ու ֆինանսական միջոցների սպասվող մեծ ներհոսքի պայմաններում ՀՀ տնտեսությունում ձևավորվող բարձր պահանջարկով: Միաժամանակ, գնահատվում էր, որ համաշխարհային գնաճային երևույթների և արտաքին պահանջարկի ազդեցությունները, ՀՀ դրամի շարունակական արժևորման պարագայում, միջնաժամկետ հատվածում կթուլանային և իրականացվող զսպողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցության հետ մեկտեղ կնպաստեին գնաճի նվազմանը՝ 2023 թ. վերջից այն կայունացնելով նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը ցուցաբերել է սպասվածի համեմատությամբ ավելի կտրուկ նվազող վարքագիծ, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցությունների էական թուլացմամբ և դրամի շարունակական արժևորմամբ: Այդ իրավիճակում յուրաքանչյուր հաջորդող եռամսյակի գնաճի նախանշվող ուղեգիծը կարճաժամկետ հատվածի համար զգալիորեն ճշգրտվել է դեպի ներքև:

Գրաֆիկ 1

Դիտարկվող ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը ցուցաբերել է կտրուկ նվազող վարքագիծ, ինչից ելնելով, յուրաքանչյուր հաջորդող եռամսյակի կարճաժամկետ գնահատականը զգալիորեն վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ

Հաշվետու ժամանակահատվածի մակրոտնտեսական փաստացի զարգացումների համաձայն՝ համաշխարհային տնտեսությունում և ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում պահպանվել են տնտեսական ակտիվության տեմպերի դանդաղման միտումները, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է շարունակվող ռուս-ուկրաինական հակամարտության և Ռուսաստանի նկատմամբ կիրառվող տարբեր պատժամիջոցների ազդեցությամբ: Դրան զուգահեռ, գործընկեր երկրների կողմից ձևավորված բարձր գնաճի հաղթահարմանն ուղղված զսպող դրամավարկային քաղաքականության իրականացման արդյունքում դիտվել է պահանջարկի դանդաղում և գնաճային

միջավայրի զգալի մեղմում, իսկ միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում՝ էներգակիրների և պարենամթերքի գների որոշակի նվազում: Այս պայմաններում արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա գնաճային ազդեցություններն էականորեն թուլացել են: Դիտարկվող ժամանակահատվածում ՀՀ տնտեսությունում արձանագրվել է սպասվածից բարձր ակտիվություն՝ պայմանավորված գերազանցապես պահանջարկի գործոններով: Դրանք առավելապես դրսևորվել են ծառայությունների ոլորտում արտաքին պահանջարկի էական ավելացմամբ՝ կրելով միջազգային այցելուների, այդ թվում՝ զբոսաշրջիկների և ֆինանսական զգալի ներհոսքի ազդեցությունը: Դրական զարգացումներ են գրանցվել նաև արտահանման ոլորտում, հատկապես՝ ՏՏ և մշակող արդյունաբերության ճյուղերում՝ նախանշելով այդ ոլորտներում արտադրական ներուժի և արտահանման ավելացման միտումները: Միաժամանակ, միջազգային այցելուների կողմից ներկայացված մեծ պահանջարկի և արտերկրից ֆինանսական փոխանցումների զգալի ներհոսքի ազդեցությամբ ՀՀ արժույթային շուկայում արձանագրվել է դրամի էական արժևորում: Արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցության էական թուլացման, իրականացված զսպող դրամավարկային քաղաքականության և դրամի արժևորման արդյունքում, հատկապես 2023 թ. առաջին կիսամյակում, գնաճային միջավայրն արագ տեմպերով մեղմվել է, սակայն պահպանվող բարձր պահանջարկը և գնաճային սպասումները շարունակել են նպաստել աշխատավարձերի և «կոշտ» գներով աչքի ընկնող ապրանքների ու ծառայությունների գնաճին (տե՛ս գրաֆիկ 3):

Նման զարգացումների պայմաններում ԿԲ-ն 2022 թ. երկրորդ կիսամյակում, չնայած արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա գնաճային ազդեցությունների որոշակի թուլացմանը, շարունակել է վարել զսպող դրամավարկային քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 1.5 տոկոսային կետով՝ հաշվի առնելով կարճաժամկետում դեռևս պահպանվող բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների ազդեցությունները:

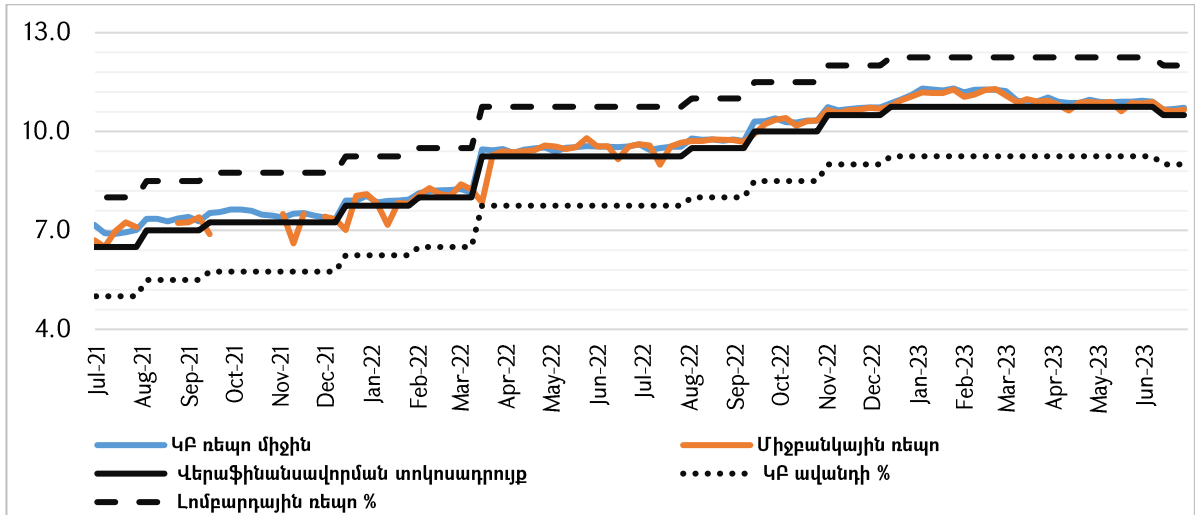
2023 թ. առաջին կիսամյակում ներմուծված պարենային ապրանքների մասով դիտվող գնանկումային երևույթների հաշվին արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններն էականորեն թուլացել են: Միաժամանակ, դեռևս պահպանվող բարձր պահանջարկի և աշխատաշուկայից ածանցվող գնաճային ազդեցությունների պայմաններում «կոշտ» գներով աչքի ընկնող ապրանքների և ծառայությունների գների ճշգրտումն ընթացել է դանդաղ տեմպերով: Նման իրավիճակում ԿԲ-ն մինչև հունիս քաղաքականության տոկոսադրույքը թողել է անփոփոխ՝ պահպանելով հարաբերականորեն խիստ դրամավարկային պայմանները: Հունիսին, գնանկումային միտումների շարունակման և գնաճային սպասումների ապախարսխման ռիսկերի չեզոքացման պայմաններում, ԿԲ-ն նվազեցրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը 0.25 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 10.5%:

Հաշվետու ժամանակահատվածում, ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով ՀՀ ֆինանսական շուկայի տատանողականության ավելացման պայմաններում, ԿԲ-ն հետևողական է եղել ֆինանսական շուկայում իրացվելիության համարժեք կարգավորման նպատակին հասնելու հարցում, ինչի արդյունքում շուկայական տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են գործառնական նպատակի՝ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: Արժույթային շուկայում արտարժույթի մեծ առաջարկի և դրամի նկատմամբ պահանջարկի էական ավելացման

արդյունքում ՀՀ դրամը շարունակաբար արժևորվել է: Արտարժույթի մեծածավալ հոսքերի պայմաններում արժույթային շուկայում դիտված կարճաժամկետ խաթարումներին և խնդիրներին ԿԲ-ն արձագանքել է շուկային իրավիճակային միջամտությամբ՝ նպաստելով ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեությանը:

Գրաֆիկ 2

ԿԲ գործիքների և կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքների վարքագիծը

Ամփոփելով նշենք, որ դիտարկվող մեկ տարվա ընթացքում, իրականացված զսպող դրամավարկային քաղաքականության, դրամի արժևորման և արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցության զգալի թուլացման արդյունքում, 12-ամսյա գնաճը նվազել է 10.8 տոկոսային կետով և 2023 թ. հունիսի վերջին կազմել -0.5%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը ևս ցուցաբերել է զգալիորեն նվազող վարքագիծ՝ հասնելով մինչև 1.5%-ի: Գնահատվում է, որ 12-ամսյա ընդհանուր գնաճն առաջիկայում կպահպանվի նպատակային ցուցանիշից ցածր մակարդակում, այնուհետև աստիճանաբար կավելանա և միջնաժամկետում կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

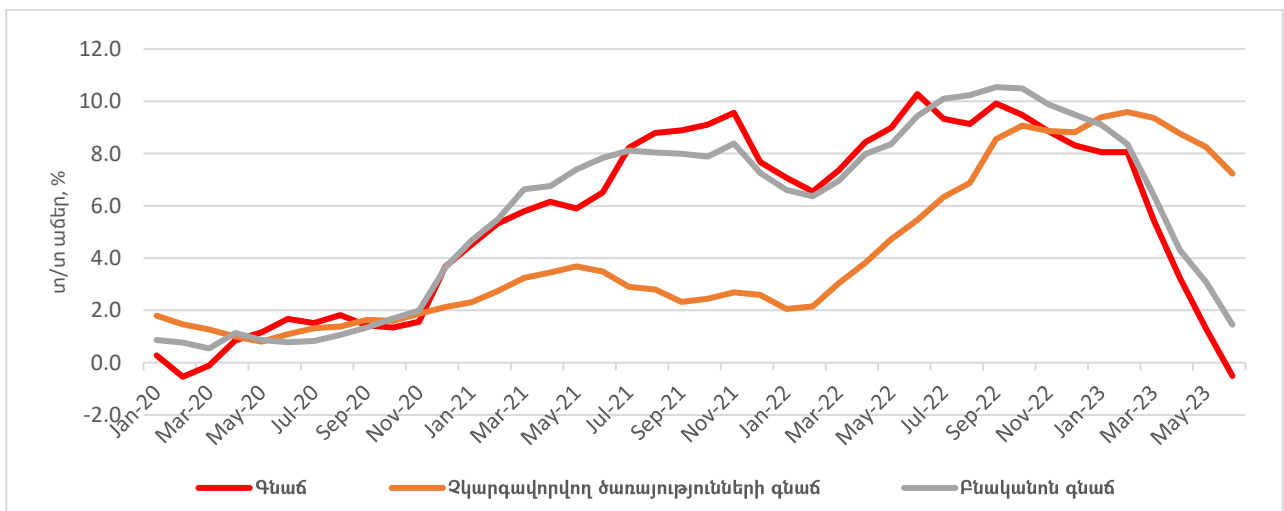
2. ԳՆԱԾԻ ՏԱՐԻԵՐԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2022 թվականի երրորդ եռամսյակից սկսած՝ արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններն էականորեն մեղմվել են, միևնույն ժամանակ, ներքին տնտեսությունում, պահանջարկի աճով պայմանավորված, գնաճային միջավայրն արտահայտվել է որոշ ապրանքների և ծառայությունների գների բարձր մակարդակների պահպանմամբ:

Այսպես՝ ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով 2022 թ. առաջին եռամսյակի վերջից միջազգային պարենային շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները, հատկապես՝ «Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն», «Մսամթերք», «Կաթնամթերք», «Յուղեր և ճարպեր» ապրանքախմբերում, 2022 թվականի վերջից սկսել են զգալիորեն թուլանալ: Դա պայմանավորվել է համաշխարհային տնտեսությունում սպասվող թույլ պահանջարկի և ֆինանսական պայմանների խստացման ներքո միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում որոշ ապրանքների (արևածաղկի ձեթ, հացահատիկ, շաքարավազ) գների նվազմամբ: Միաժամանակ, էներգակիրների միջազգային գների տարեվերջյան նվազումներն իրենց նշանակալի ազդեցությունն են ունեցել ՀՀ վառելիքի շուկայի գների վրա: Մյուս կողմից՝ ՀՀ ժամանած միջազգային այցելուների մեծ հոսքով պայմանավորված, ՀՀ տնտեսությունում ձևավորված բարձր պահանջարկը գնաճային ճնշումներ է ավելացրել տեղական արտադրության ապրանքների և հատկապես ծառայությունների մասով, ինչի պարագայում ճշգրտվել են գնային հարաբերական կոշտություններ ունեցող մի շարք ծառայությունների (բնակարանի վարձակալություն, ռեստորաններ և հյուրանոցներ, վարսավիրանոցային, բժշկական, ֆինանսական, փոստային ծառայություններ) սակագները, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանի ողջ ընթացքում պահպանվել են բարձր մակարդակներում:

Գրաֆիկ 3

Հաշվերու ժամանակահատվածում արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններ էականորեն մեղմվել են, ինչի պայմաններում թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճը կտրուկ նվազել է, չնայած որոշ ապրանքների և ծառայությունների գներ շարունակում են մնալ բարձր

Պետք է փաստել նաև, որ արտաքին պահանջարկի աճին զուգահեռ դրսևորվող ՀՀ դրամի արժևորումը ևս, 2022 թվականի երրորդ եռամսյակից սկսած, նշանակալիորեն զսպել է ներմուծված ապրանքների գների աճը:

Բնականոն գնաճի տարրերից «Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը, ինչպես և գնահատվում էր, կրել է տարեսկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը հատկապես ծխախոտային արտադրատեսակների մասով: Արտահանման ծավալների հարաբերական կրճատման հետևանքով տեղական ալկոհոլային խմիչքների ավելի մեղմ գնաճը որոշակիորեն զսպել է գնաճային դրսևորումներն ընդհանուր ապրանքախմբում:

Բացի վերը նշված գործոններից, հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբից գնաճի արագացմանն էական նպաստում է ունեցել սեզոնային պարենային ապրանքների գների բարձր աճը՝ պայմանավորված 2022 թվականի գարնանը ոչ բարենպաստ եղանակային պայմաններով: 2022 թվականի երրորդ եռամսյակից սկսած՝ այս գործոնների ազդեցությունը գնաճի վրա որոշակիորեն մեղմվել է, իսկ արդեն 2023 թվականի առաջին եռամսյակից ամբողջությամբ մարել՝ նկատելի տաք եղանակային պայմանների արդյունքում:

2022 թվականի առաջին կիսամյակում կարգավորվող ծառայությունների սակագների աճի երկրորդային գնաճային ազդեցությունները դրսևորվել են հատկապես 2022 թվականի երկրորդ կիսամյակում, և թուլացման միտումներ նկատվել են միայն հաշվետու ժամանակահատվածի վերջում:

Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռներ	12-ամսյա գնաճը 2023 թվականի հունիսին	Նպաստումը տ/տ գնաճին
Բնականոն գնաճ	73.9	1.5	1.1
Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն	8.5	-6.2	-0.5
Միս	10.6	3.1	0.3
Յուղեր և ճարպեր	2.9	-20.8	-0.6
Շաքարավազ	0.5	-2.8	0.0
Կաթնամթերք	4.4	3.2	0.1
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.5	6.7	0.2
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	2.0	10.1	0.2
Հագուստ	2.2	4.2	0.1
Կոշիկ	1.2	5.9	0.1
Կենցաղային սարքեր	0.6	3.6	0.0
Վառելիք	5.4	-9.4	-0.5
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	1.1	22.8	0.3
Ամբուլատոր ծառայություն	2.6	6.0	0.2
Փաստացի վճարվող վարձավճար բնակարան վարձակալողի կողմից լրացուցիչ բնակատեղիների համար	1.1	22.8	0.3
Ռեստորաններ և հյուրանոցներ	1.9	6.6	0.1
Վճարներ բանկերի, փոստային բաժանմունքների ծառայությունների համար	0.8	22.7	0.2
Ներմուծված պարենային ապրանքներ	15.3	-6.2	-1.0
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	11.0	-14.7	-1.6
Ձուլ	1.6	21.7	0.3
Մրգեր	4.1	-6.5	-0.3
Բանջարեղեն	5.3	-28.1	-1.5
Կարգավորվող ծառայություններ	15.1	0.1	0.0